



มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ



มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้มีประวัติศาสตร์มายาวนานถึง 4 รอบนักษัตร ในปีพุทธศักราช 2540 นี้ ถือกำเนิดขึ้นช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ในกระแสสังคมที่เริ่มคลี่คลายจากการตื่นตระหนกภัยสงคราม ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม หลังจากที่ยุทธการสหประชาชาติได้ก่อกำเนิดขึ้น เพื่อมุ่งเน้นความสามานฉันท์และผลักดันความร่วมมือทางด้านต่าง ๆ รวมทั้งการผลักดันทางการศึกษา เพื่อให้โลกใบนี้เจริญก้าวหน้าและมีสติปัญญามากขึ้น

“โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง” ภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ ได้สถาปนาขึ้นเมื่อวันที่ 28 เมษายน พุทธศักราช 2492 ณ ถนนประสานมิตร กรุงเทพฯ เพื่อผลักดันการศึกษาทางด้านวิชาชีพครู ในช่วงเวลาที่วิชาชีพครูขาดแคลนและไม่สอดคล้องกับการขยายตัวของสังคม และศาสตร์ทางด้านศึกษาศาสตร์ยังใหม่ต่อสังคมไทยในขณะนั้น เป็นการเริ่มต้นการศึกษาในระดับวุฒิปริญญาตรีประถมและประกาศนียบัตรครูมัธยม เพื่อหวังที่จะให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพหลักในการสร้างสังคมไทยให้เจริญก้าวหน้า

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ผู้นำวิชาชีพศึกษาศาสตร์ จบการศึกษาทางด้านอักษรศาสตร์จากมหาวิทยาลัยลอนดอนและมหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด เป็นราชบัณฑิต

เป็นประธานกรรมการแห่งชาติว่าด้วยยูเนสโก (UNESCO) และผู้ก่อตั้งซีมีโอ (SEAMEO : Southeast Asian Ministers of Education Organization) ซึ่งบทบาทเหล่านี้ล้วนเป็นบทบาทที่สำคัญยิ่ง ที่ช่วยผลักดันการศึกษาศาสตร์ให้มีความหมายขึ้นในสังคมไทย การเกิดขึ้นของ “โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง” ถือกำเนิดขึ้นจากการผลักดันของ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ซึ่งเป็นปลัดกระทรวงอยู่ในขณะนั้น และท่านก็ได้มีบทบาททางด้านศึกษาศาสตร์ ทั้งที่โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง วิทยาลัยวิชาการศึกษา และสังคมไทยสืบมา

เมื่อโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงได้ถือกำเนิดขึ้นแล้ว หลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ ซึ่งบิดาเป็นชาวต่างชาติ (E.S. Smith) จบการศึกษาจากโรงเรียนฝึกหัดครูแอคซิเตอร์ (Accidor Teacher Training School) ประเทศอังกฤษ และจบการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์จากมหาวิทยาลัยอาร์เบอร์ดีน (Arbourdine University) ได้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ระหว่างปีพุทธศักราช 2492-2496 ท่านเป็นผู้นำและผู้วางรากฐานระเบียบแบบแผนของการฝึกหัดครู เป็นผู้บุกเบิกงานวิชาการทางด้านวิทยาศาสตร์ และเป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นแบบแผนของ ปุชนียบุคคลในวิชาชีพครูอย่างแท้จริง

เมื่อถึงปีพุทธศักราช 2496 ปัญหาการขาดแคลนครูและนักการศึกษาเป็นปัญหาที่รุนแรงยิ่งขึ้นในสังคมไทย ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมในทุกๆ ด้าน ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ผู้นำการศึกษาศาสตร์สมัยใหม่หรือผู้นำการศึกษาแบบพิพัฒนาการนิยม (Progressivism) ในสังคมไทย ซึ่งจบการศึกษาทางด้านอักษรศาสตร์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและทางด้านศึกษาศาสตร์จากมหาวิทยาลัยแห่งมลรัฐโอไฮโอ สหรัฐอเมริกา ได้เสนอต่อกระทรวงศึกษาธิการ ให้ก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา (College of Education) ขึ้น เพื่อประสานปรัชญาแนวคิดความรู้ความสามารถทางด้านการศึกษาสมัยใหม่ ให้สอดคล้องผสมผสานสัมพันธ์กับสังคมประชาธิปไตยที่ก้าวหน้า รวมทั้งการพัฒนาศาสตร์ให้เป็นวิชาชีพที่มีระบบแบบแผนและมีความลุ่มลึกในสังคมไทย พร้อมกับการประสทปริญญาทางด้านศึกษาศาสตร์ ทั้งในระดับบัณฑิต มหาบัณฑิต และดุษฎีบัณฑิต

เมื่อแรกเริ่มการสถาปนาวิทยาลัยการศึกษาขึ้นแทนโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงนั้น (16 กันยายน 2497) หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ได้รับมอบหมายให้ดำรงตำแหน่งอธิการบดี ในระหว่างปีพุทธศักราช 2497-2499 ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ดำรงตำแหน่งหัวหน้าคณะวิชาการศึกษา หลังจากนั้น ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี จึงได้ดำรงตำแหน่งอธิการบดีวิทยาลัยวิชาการศึกษาจนถึงปีพุทธศักราช 2511

วิทยาลัยวิชาการศึกษาได้เป็นผู้นำในการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ภายใต้แนวคิดระบบโรงเรียนสาธิต (Demonstration School) เพื่อ

ให้โรงเรียนสาธิตเป็นแปลงทดลองค้นคว้าในระบบการศึกษาแผนใหม่ จัดระบบการศึกษาแบบวิทยาเขต โดยขยายวิทยาเขตปทุมวัน (2498) วิทยาเขตบางแสน (2498) วิทยาเขตพิษณุโลก (2510) วิทยาเขตมหาสารคาม (2511) วิทยาเขตสงขลา (2511) วิทยาเขตพระนคร (2512) และวิทยาเขตพลศึกษา (2513) โดยมีวิทยาเขตประสานมิตรเป็นศูนย์บริหาร

วิทยาลัยวิชาการศึกษาภายใต้การนำของ ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ในฐานะที่ท่านเป็นทั้งนักวิชาการและนักการศึกษาสมัยใหม่ ท่านได้พัฒนาแนวคิดแบบพิพัฒนาการนิยมและการเรียนการสอนสมัยใหม่ จากสังคมนิยมใหม่ตะวันตกนำมาวางหลักปักฐานไว้ในสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นระบบห้องสมุด ระบบคะแนน ระบบการวัดผล รวมทั้งวิชาการศึกษาสมัยใหม่ที่ก้าวหน้าที่สุดในสังคมไทยขณะนั้น นอกจากนั้นแล้ว วิทยาลัยวิชาการศึกษายังได้รับการช่วยเหลือทั้งด้านบุคลากร หนังสือและทุนการศึกษามากมาย จนอาจกล่าวได้ว่า วิทยาลัยวิชาการศึกษาที่มีระบบการศึกษาที่ก้าวหน้าที่สุดในช่วงเวลานั้น แม้ตราหรือเครื่องหมายของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ซึ่งเป็นสมการทางด้านคณิตศาสตร์ $Y=e^x$ เส้นกราฟของการขยายเพิ่มขึ้น มีความหมายสอดคล้องกับปรัชญาที่ว่า “การศึกษาคือความเจริญงอกงาม” หรือ “ลึษา วิรุฬหิ สัมปัตตา” หรือ “Education is Growth” รวมทั้งสอดคล้องกับ “สี่เทา-แดง” ซึ่งสี่เทาเป็นสีของสมอง หมายถึง “ความคิด” และสีแดงเป็นสีของเลือด หมายถึง “ความกล้าหาญ” สี่เทา-แดง จึงหมายถึง “คิดอย่างกล้าหาญ”

ถึงปีพุทธศักราช 2516 ก่อนหน้าเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ในช่วงเวลาที่ศาสตราจารย์ ดร.สุดใจ เหล่าสุนทร เป็นอธิการบดีวิทยาลัยวิชาการศึกษา คณาจารย์นิสิตและข้าราชการได้ร่วมกันเรียกร้องต่อรัฐบาลให้ปรับฐานะวิทยาลัยวิชาการศึกษาเป็นมหาวิทยาลัย และย้ายสังกัดจากกระทรวงศึกษาธิการไปขึ้นกับทบวงมหาวิทยาลัยท่ามกลางการปกครองที่เข้มงวดรุนแรงของรัฐบาลทหารในขณะนั้น เพื่อความคล่องตัวในการพัฒนาโครงสร้าง การบริหาร และการเรียนการสอนอันจำกัด ไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยและการขยายตัวที่มีความหลากหลายวิชาชีพ แล้วท้ายที่สุด “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” (มหาวิทยาลัยที่เจริญเป็นศรีสง่าแก่มหานคร) ก็ได้รับการสถาปนาขึ้นในปีถัดมา (29 มิถุนายน 2517) โดยมี ศาสตราจารย์ ดร.สุดใจ เหล่าสุนทร เป็นอธิการบดี (พุทธศักราช 2512-2521)

ศาสตราจารย์ ดร.สุดใจ เหล่าสุนทร จบอักษรศาสตรบัณฑิตจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จบทางด้านศึกษาศาสตร์จากมหาวิทยาลัยแห่งมลรัฐโอไฮโอและอินเดียนา สหรัฐอเมริกา เป็นทั้งนักวิชาการและนักการศึกษา ระบบการขยายวิทยาเขตของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ได้ปรับมาเป็นวิทยาเขต (8 วิทยาเขต) ภายใต้ “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” วิสัยทัศน์ที่กว้างไกลของ ศาสตราจารย์ ดร.สุดใจ

เหล่าสุนทร ซึ่งเตรียมการขยับขยายวิทยาเขตในส่วนกลางที่แออัดยัดเยียดและจำกัด จากกรุงเทพมหานครไปยัง วังน้อย พระนครศรีอยุธยา บนพื้นที่กว้างใหญ่ไพศาล แต่ ความพยายามในช่วงเวลานั้นก็ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ หลังจากนั้นมานับด้วย สองทศวรรษเศษ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ จึงได้ขยายตัวออกไปสู่ชานเมือง รวมทั้งมหา วิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ขยายไปยังศูนย์องครักษ์ จังหวัดนครนายก

ช่วงเวลานับด้วยทศวรรษเศษของการเป็น “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” เป็นเวลาของการปรับตัวตน ทั้งการปรับโครงสร้าง ปรับระบบ ปรับบุคลากร ปรับ จุดยืนรวมทั้งการปรับภาพที่สังคมเฝ้ามองความพยายามที่ “มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ” จะเปิดคณะแพทยศาสตร์ เป็นความพยายามและหัวเลี้ยวหัวต่อครั้งสำคัญ ในอันที่จะขยายตัวจากคณะวิชาเดิมคือ คณะศึกษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะพลศึกษา ออกไปสู่การเรียนการสอนที่ หลากหลาย การสถาปนาคณะแพทยศาสตร์เป็นการเริ่มต้นจากของแข็ง ที่บอบช้ำทั้ง ก่อนและหลังการสถาปนา (2528) ซึ่งก็เป็นบทเรียนราคาแพงของ “มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ” ที่ต้องไม่ยอมให้ประวัติศาสตร์เช่นนั้นเกิดขึ้นอีก

ช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาระยะที่ 6 (พุทธศักราช 2530-2534) ได้มีความพยายามที่จะจัดตั้งคณะวิชาใหม่ขึ้นอีก คณะวิศวกรรมศาสตร์ได้สถาปนา ขึ้นในปี 2535 ต้นแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ 7 (พุทธศักราช 2535-2539) ตามมาด้วยคณะศิลปกรรมศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะ เกษศาสตร์และแนวโน้มที่จะสถาปนาขึ้นอีกในแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ 8 (พุทธศักราช 2540-2544) คือ คณะสหเวชศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ การกีฬา คณะพยาบาลศาสตร์ รวมทั้งคณะวิชาอื่นๆ อีก 2-3 คณะที่ยังเห็นภาพไม่ ชัดนัก ซึ่งคณะทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์สุขภาพ และ วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม จะไปเติบโตที่ศูนย์องครักษ์ จังหวัดนครนายก

ในอดีตที่วิทยาลัยวิชาการศึกษาได้จัดโครงสร้างให้มีหน่วยงานสถาบัน ซึ่งเป็น หน่วยงานระดับคณะวิชา เพื่อมุ่งเน้นทางด้านการศึกษาวิจัยในสาขาวิชาต่างๆ สถาบัน วิจัยพฤติกรรมศาสตร์ได้ถือกำเนิดขึ้นพร้อมกับการสถาปนาวิทยาลัยวิชาการศึกษา และอาจกล่าวได้ว่า เป็นหน่วยงานสถาบันแห่งแรกในสถาบันการศึกษาระดับอุดม ศึกษาของไทย ปัจจุบันนี้ ความจำเป็นในภารกิจด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัย มี ความจำเป็นยิ่งขึ้น โครงการจัดตั้งสถาบันเอเชียแปซิฟิกศึกษา สถาบันพัฒนาการ ท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สถาบันวิจัยศิลปวัฒนธรรม และสถาบันวิจัยและ พัฒนา จึงเริ่มต้นขึ้นด้วย

ภารกิจอันหนาหนักของ “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” ณ วันนี่คือ เราจะ จัดระบบการบริหาร ระบบความคิด และความพร้อมในทุกด้าน ให้สอดคล้องกับการ

ขยายตัวในทุกมิติได้อย่างไร ห้วงเวลาหนึ่งเราเคยปรารถนาว่า เราไม่มีประสบการณ์กับความหลากหลายเหล่านี้ ทั้งความหลากหลายแปลกหน้าของศาสตร์ ผู้คน และปัญหา แต่เวลาและบทเรียนที่มีมาพอสมควรนี้ ไม่อาจปรารถนาเช่นนั้นได้อีก เราคงต้องหันหน้าเข้าหากัน ร่วมมือ ร่วมแรง และร่วมใจกันทุกคน คิด ทำ และพูด ให้ตรงกัน เพื่อภารกิจอันหนาหนักเช่นนี้จะได้รับบรรลุเป้าหมายอันงดงามในอนาคตให้จงได้

วิรุณ ตั้งเจริญ

ฝ่ายศิลปวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

